

УДК 32(594)“20”

DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.7042021.12>

Прегледни рад

Марко Станковић*

Факултет политичких наука, Београд

Милица Шкорић**

Факултет политичких наука, Београд

ДЕМОКРАТСКИ ПУТ ИНДОНЕЗИЈЕ У XXI ВЕКУ – ИЗГЛЕДИ И ШАНСЕ

Сажетак

Индонезија је од свог осамостаљења до данас прешла вишедеценијски пут неуспешног усвајања демократских вредности. Ово изискује постављање питања: Колико је Индонезија данас демократизована и шта су препреке овог процеса? Као одговор у овом раду понудићемо географски положај који готово да онемогућава изградњу темеља државности, због опасности које долазе од земаља у суседству, као и опасности које доносе противници јединствене Индонезије. Поред свих политичких и друштвених разлика, религија подстиче и производи разлике које, можда и највише утичу на политичку и правну праксу земље. Религија је један од главних разлога и ослонаца тежњи немуслиманског дела становништва за сепаратизмом. Иако је држава увела демократске институције и изградила демократски систем, исти није донео очекиване резултате, већ је продубио разлике и конфликте. Кроз анализу садржаја и дескрипцију политичких и друштвених прилика Индонезије дошли смо до закључка да демократизација Индонезије није успела и нема изгледне шансе за повољан резултат, бар док се не реше питања верских и других конфликта, сепаратизма и економских притисака светских сила.

Кључне речи: геополитика, Југоисточна Азија, сепаратизам, демократија, Индонезија

* marko.stankovic01@yahoo.com

** milica95.skoric@gmail.com

УВОД

Све до краја XX века регион југоисточне Азије био је познат по милитаристичким режимима и честим сменама власти. Током осамдестих година XX века долази до економског просперитета и уместо диктатуре, Југоисточна Азија постаје синоним за привредни раст.

У XVI веку, са доласком Португалаца, почиње колонизација. Након тога на овом подручју своје интересе и утицаје укрштали су Британци, Французи, Шпанци, Холанђани и Американци. Током периода колонизаторске власти све земље југоисточне Азије (осим Тајланда) биле су колонизоване. Овај регион је до данас остао значајан због стратешке важности и утицаја који политички односи у региону имају на свет у целисти. Специфичне вредности и култура становништва увек се налазе између тежњи глобалних сила и жеље овог региона за успостављањем сопствених држава.

Разумевање политичких прилика у Индонезији води ка одређењу природе власти која се понаша ауторитарно, користи се религијским веровањима и институцијама, национализмом и традиционалним вредностима које указују на ауторитарност, јер за циљ имају акумулацију политичке моћи и контролу над политичким процесима најчешће у рукама малог броја људи.

Глобални тренд демократизације који се популарно назива „трећи талас демократизације” (Хантингтон 2000) у Индонезију је дошао са закашњењем, тек у последњој деценији XX века. Иако су ауторитативни режими неких држава источне Азије током 1980–их замењени демократским, Ухлин је 1997. године констатовао да трећи талас демократизације није успео да продре и изврши утицај на индонежанско друштво.

У процесима изградње власти и државе у Индонезији национализам је подстицао сентименте који су били део колонијалног искуства и да су из тога настале нове државе (Крстић 2007). Индонезија је стекла самосталност 1945. године. Стварање политичког система и функционалне демократије суочено је са бројним препрекама, које проистичу из максима патријамонијалне политичке културе. Према Веберу то је облик политичке доминације у којој власт почива на личној и бирократској моћи коју врши владар, где је та моћ формално произвољна и под његовом директном контролом (Bilal 2015). Тако устројена држава за резултат има ауторитаризам као начин владавине (Крстић 2007).

Колонијално искуство и географски положај пружиће на увид у то зашто Индонезија није довољно демократизована. Богато

колонијално искуство овог региона омогућује увид у природу конфликта на овом подручју. Процес формирања националних држава у себи носи утицај колонијалних искустава. Питање географске позиције постаје актуелно у моментима политичких одлука о сарадњи са светским силама које користе морски простор Индонезије у моментима политичке кризе. Уколико се проблему природе власти у Индонезији жели приступити свеобухватно, неопходно је разумети феномене колонијализације и географског положаја. Индонезија има опасности не само од неуспелог процеса демократизације, већ и од сецесионистичких покрета којих је готово исти број колико је и острва са различитим културним и религијским одликама.

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ КАО ПОТЕШКОЋА ИНДОНЕЗИЈЕ НА ПУТУ ДЕМОКРАТИЗАЦИЈЕ

Индонезија се налази на раскрсници интереса азијских земаља, на првом месту Кине и Јапана и са друге стране САД као глобалног лидера, који је војно и економски присутан у региону. Регион је био квалитетан плен за империјалне силе и као такав био је колонизован.

Географски положај отвара могућности за позиционирање у односу на глобалне силе. Промет великих економија зависи од транспорта преко ових територија, због тога су у опасности од освајања и успостављања контроле над домаћим властима. Географски положај Индонезије представља полазну тачку и један од услова дефинисања спољне политике ових земаља. Наиме, Индонезија се налази у повољном географском положају који се може искористити у изградњи економије и политичког утицаја, контролише део пролаза кроз који пролази већина трговачких бродова који се упућују у земље Југоисточне Азије, али на провом месту ка Кини, као глобалној сили која је једна од највећих економија света и која користи тај пролаз за робну размене. Малајски пролаз користе Кина, све земље Југоисточне Азије, САД и земље арапског света које дистрибуирају енергенте ка својим купцима у Азији. Међутим, географски положај је само део разматрања овог рада и у том смислу неопходно је размотрити и остале елементе који могу представљати опасност по демократизацију Индонезије.

Индонезија са преко 220 милиона становника се простире на више од 13.000 острва. Овако распрострањена државна територија изискује посебне напоре за одржањем политичке стабилности. Централизација и управљање „гвозденом песницом“ Цакарте није

дало жељене резулате у борби против сепаратизма. Индонезанске власти би решење сепаратистичких тежњи могле потражити у децентрализацији и интеграцији етничких, верских и осталих мањина. Борба за контролу над деловима територије најприсутнија је на острвима на којима не живи муслиманско становништво, мада постоје и провинције попут Ацеха које насељава муслиманско становништво и које се боре за независност.

КУЛТУРНЕ И ВЕРСКЕ РАЗЛИКЕ ИНДОНЕЗИЈЕ – ПРЕПРЕКЕ ИЛИ РЕШЕЊА?

Захваљујући религији, коју су донели трговци почетком XI века, Индонезија је успела да контролише већински део становништва и готово сву територију. Међутим, на многим острвима живе хришћани, хиндуисти, будисти и други и управо на тим деловима Индонезије покрети за самосталношћу су јако изражени.

Огроман број исламских земаља био је део колонијалне империје. Након деколонизације новонастале државе пратиле су наслеђе колонијалних господара, али и традицију ислама (Јевтић 2009).

Ислам је доминантна религија коју практикује скоро 90% становништва (Na'im and Syaputra 2010). Са популацијом од 273.523.615 и већинским муслиманским становништвом Индонезија се сматра највећом муслиманском земљом (CBN 2014). Према извештају USCIRF из 2019. године услови верске слободе у Индонезији углавном су се негативно кретали у односу на претходну годину. У извештају се наводи да су политички опортунисти покушали да искористе верске тензије уочи избора 2019. године. У септембру исте године разматран је предлог закона који би заменио постојећи Кривични законик. Нови закон проширио би криминализацију богохуљења на увреду верског вође, наговарање на атеизам и каљање/уништавање богомоља и верских предмета. Групе цивилног друштва водиле су протесте као одговор на ова и друга предложена ограничења, наводећи владу да одлаже закон на неодређено време (USCIRF 2020).

Да овакве појаве нису издвојен случај показује период седамдесетих и осамдесетих година XX века када је нагло порастао број исламских удружења и организација. Ове организације су окупљале људе различитих економских и друштвених статуса и циљ им је био јачање религијске државе (Хантингтон 2000). У овом периоду више од милијарду муслимана подржавало је рад верских организација. У културној сфери исламизација је на почетку добила замаха да би свој утицај проширила на политичку и

друштвену сферу. Ову промену морале су узети у обзир политичке вође те усклатити свој политички програм и деловање. На крају XX века исламске државе биле су чврсто утемељене на исламским вредностима (Хантингтон 2000).

Приликом оснивања Организације исламске конференције 1972. године индонежански представник нагласио је да се „Република Индонезија у основи не заснива се ни на једној одређеној религији. Стога је Индонезији веома тешко формално да се придружи организацији или груписању које се заснива на одређеној религији” (ОИС 1974, 124). Скоро 50 година касније, 2020. године изгледа да у индонежанској спољној политици расте осетљивост на питања која се односе на исламске циљеве. Индонежански приступ питањима и проблемима усмерен је ка повезивању ислама са питањима која раније нису сагледавана из угла религије (Singh 2020). Ово је значајно ако анализирамо радикалне верзије ислама и заузмемо становиште да „радикални покрети постижу највише успеха у друштвима која су свесна свог недовољног развоја у свету који се убрзано мења“ (Вукоичић, 2016, 272). Конфликт између ислама и „западних вредности“ обуквата и отпор оваквих покрета према демократији.

Уприлогтезидарелигијаутиченанизакстепендемократичности Индонезије иде и последњи извештај Фридомхауса (Freedomhouse 2021): „Индонезија званично признаје ислам, протестантизам, римокатоличанство, хиндуизам, будизам и конфучијанизам. Атеизам није прихваћен, а кривични законик садржи одредбе против богохулства, кажњавајући оне који „искривљују“ или „лажно представљају“ признате вере. Националне и локалне власти не успевају да заштите верске мањине и показују пристрасност у истрагама и гоњењима. Насиље и застрашивање над Ахмадима и шиитским заједницама и даље траје, а централна влада толерише прогон ових група (Freedomhouse 2021).

Такође, одредбе засноване на шеријату у неким окрузима намећу ограничења у облачењу, коцкању, употреби алкохола и сексуалним активностима; ове уредбе се несразмерно спроводе према женама и ЛГБТ+ особама. Јавно исказивање наклоности забрањено је у провинцији Ацех према шеријатским прописима. У јануару 2019. два пара су бичевана у главном граду покрајине Банда Ацех због показивања наклоности у јавности. Бракови се склапају под надзором признате религије, која омета међурелигијске бракове (Freedomhouse 2021).

Основно питање које се може поставити јесте: зашто се утицај ислама на државу изучава више од утицаја других религија? Један

од одговора можемо наћи у томе да ислам даје комплетан поглед на свет. Ислам је филозофија живота и по томе се разликује од других вера и нерелигиозних идеологија (Јевтић 2009). У том смислу, како видимо, нема одвајања световног од верског и све је у суштини верско (Јевтић 2009, 187), што ову религију чини амбивалентном са демократијом.

Постоје и аутори који се не слажу са тезом да ислам утиче на развој државе. Они сматрају да је велики број бивших колонијалних држава након стицања независности пратио пут колонијалних власти те су тако створени ауторитарни режими са мало политичких институција и да је веза између ислама и напретка углавном лажна (Asemoglu and Robinsona 2014).

ИНДОНЕЗИЈА КАО САМОСТАЛНА ДРЖАВА

Процеси изградње држава на подручју Југоисточне Азије били су под утицајем колонијалног искуства новонасталих земаља, које је неретко било окарактерисано као репресивно, јер су колонијалисти у овим државама чврсто контролисали територију и део становништва.

Међутим, није довољно говорити само о колонијалном искуству ових држава да би се увидела природа процеса изградње државе и власти. Осврнувши се на колонијално искуство Индонезије, да се закључити да је ова држава имала тежак период током 350 година колонизације (Вељашевић 1976, 10). На овом подручју су се сукобљавале колонијалне силе, покушавајући да успоставе контролу и власт. Колонијалне силе које су водиле борбу око права на експлоатацију територија у овом региону су на првом месту Холандија, Шпанија, Португалија, а касније и САД (Крстић 2007,18).

Колонијално искуство које је трајало дуго и које је било изузетно исцрпно није једини елемент формулисања политичке културе, а касније и политичке власти. На Индонезију су пре доласка колонијалиста велики утицај имале Кина и Индија. Арапски трговци који су користили ове путеве су донели и ислам, који су радо прихватили монарси и тако проширили свој и утицај.

Политичка власт у Индонезији настала је из темеља грубог и ауторитативног поступања колонијалних сила, што се да закључити из борбе за независност, као и из природе политичких лидера и система. Утисак је да је Индонезија врло агресивно започела борбу за независност са вођама који су били спремни на радикалне потезе, што је и условило да се у Индонезији образује систем

који неће дозвољавати дефицит контроле над територијом. Такав начин формулисања власти означен је као ауторитаран. Приликом конституисања нових држава национализам је имао важну улогу, међутим најтеже га је било успоставити у Индонезији, која се налазила на многим острвима на којима је владала културална различитост народа (Крстић 2007, 31). Оваква политика је касније условила и креирала простор за конфликте између централних власти и културолошки подељених политичких лидера на острвима.

Приликом борбе за независност Индонезија је покушала да целокупну територију стави под контролу централних власти и да успостави систем који гарантује апсолутну сувереност централним властима, што се да приметити и у природи првог Устава и начина његовог примењивања (Крстић 2007, 31). Индонезија је своју борбу за независност започела револуцијом која је била усмерена ка стицању контроле над целокупном територијом .

Све будуће власти морале су се ослањати и разумети вредности произашле из тог искуства, нажалост то је само водило јачању ауторитаризма.

НЕУСПЕЛА ЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА ВЛАСТИ

Индонезија је унитарна држава са републиканским уређењем која има 27 провинција, 2 посебна региона и 1 дистрикт (Крстић 2007, 86). Могло би се рећи да је Индонезија покушала да пронађе политичко решење за сепаратизам и политичке различитости, тиме што је допустила да у држави постоји реалтивно велики број провинција. Ипак, са друге стране имамо јаку централистичку власт која осујећује тежње сепаратиста.

Политички пут Индонезије је неизванан и са собом носи изазове и опасности. Данас је Индонезија под сталном бојазни од сепаратистичких тежњи.

Са својих готово 14.000 острва Индонезија има тежак задатак у контроли територије. Прави проблем је етничка и верска разноликост и тежње неких политичких субјеката за сецесионизмом. Војска је најближи сарадник председника и главни регулатор конфликта између власти и њихових противника, најчешће сепаратистичких лидера. Индонезија је тако географски постављена да готово сваки километар њене границе може бити проблем, односно може представљати сецесионистичке намере.

Национална безбедносна политика државе зависи од врсте и распрострањености државних и националних интереса, те актуелних и потенцијалних претњи које те интересе угрожавају

или их могу угрозити (Ковач 2013, 89). Претње сецесиониста и друштвених конфликта због лоше економске и социјалне ситуације дају на значају политичким, верским и етничким разликама (DeutscheWelle 2008). У спољној политици Индонезија је након осамостаљивања тежила афирмисању независности у афро–азијској заједници држава (Обрадовић 1965, 54). Држава је кренула у борбу за афирмацију широм света форсирајући управо азијске и афричке земље за „политичко партнерство” у коме ће успети изградити подршку суверености и бити спремна да одговори на изазове у спољној политици (Обрадовић 1965, 54).

Најзначајнији моменат политичке кризе са сепартизмом догодио се кад је Источни Тимор 2002. године прогласио независност. То је инспирисало остале регионе да крену путем сецесије. Тада се Индонезија нашла у политичкој кризи и опасности од сепаратистичких покрета на деловима територије насељеним етничким и верским мањинама. Председник Хабиби је понудивши Тимору прво аутономију, а накнадно и могућу независност довео у питање територијални интегритет и над осталим територијама где живе мањине. Индонезија се свакодневно суочава са сецесионистичким покретима од којих су најснажнији они захтеви за отцепљење Ацеха, Ирјан Џаје и Амбона, острва која се налазе у Морлучком архипелагу (Крстић 2007, 96).

Приликом успостављања власти на Источном Тимору 1975. године, Индонезија је поступила брутално, почевши насељавати муслиманско становништво и вршити насиље над староседеоцима. Из свега наведеног да се закључити да је Индонезија у анектирању Источног Тимора поступала слично ономе како су поступали Холандија и Португал у прошлости при успостављању колонија, што иде у прилог утицаја традиције на изградњу државе у Индонезији. До 1999. године у Источном Тимору погинуло је близу 200.000 људи, тада је председник Хабиби обећао решење проблема, што је на крају била независност.

У муслиманској провинцији Ацех не постоји одговарајући степен сигурности који ће гарантовати ефикасно елиминисање сепаратистичких снага, те се често дешавају конфликти. Од када је 1945. године па до данас становници Ацеха виде Индонезију као окупатора (Крстић 2007, 75). Иако муслиманска провинција, желели су отцепљење и самосталност. Уколико би се изашло у сусрет тежњама Ацеха за независност, то би по Индонезију могло оставити велике последице у смеру оснаживања осталих сепаратистичких покрета.

ПОЛИТИЧКА РЕШЕЊА

Како би успели да различитости у Индонезији ставе под контролу, лидери независне Индонезије су скројили концепт „поштовања разлика”. Истицали су разлике као предност и интегративни фактор (Крстић 2007, 72). У Индонезији се република заснива на принципима национализма, демократије, социјалне правде и вере у једног Бога (Вељашевић 1976, 7). Покушаји да се ауторитарно–унитарним уређењем ставе под контролу све различитости довели су до прекомерног ангажмана војске, што је супротно првобитним намерама власти. Стојадиновић (2009) истиче да је однос између политике и конфликта комплексан, јер политичари конфликте често злоупотребљавају у циљу остваривања личних, али и политичких интереса.

Улога војске и безбедносних снага значајна је за анализу политичког система Индонезије, не само као полућа власти у смиривању сецесионистичких тежњи већ и у контексту институционалног утемељења. Многи аутори Индонезију третирају и означавају као промашену земљу, земљу која није успела да пронађе и успостави друштвену и политичку хармонију на свим деловима територије (Крстић 2007). Крајем педесетих и почетком шездесетих година XX века систем Индонезије окарактерисан је као систем консолидованог ауторитаризма. У време Сухарта, који је владао све до 1998. године, систем је означаван као систем бирократског ауторитаризма. Неки аутори као најзначајније за овај систем истичу његову патримонијалну природу, те патријамонијалност „Новог поретка”. Сухартов период владавине окарактерисан је као семидиктатура на граници са монадиктатуром са изразитим милитаристичким квалификацијама, и као такав је пример једне од најдугочевније владавине у Азији. Такође, избори у овим системима приказују се кроз ограничену конкуренцију против званичне, односно државне партије. Владавина Сухарта може се и означити као нови вид деспотизма, односно: оријенталног, персонализованог и патријамонијалног ауторитаризма (Крстић 2007).

Један од најважнијих агенса социјализације и интеграције различитости био је језик, као и миграције и мешани бракови, који су изражавали напоре политичких лидера да се земља што више стабилизује (Крстић 2007, 72). Први председник Индонезије Сукарно покушао је да у нову, независну Индонезију угради принципе јединства и валоризације свих различитости под окриљем једног индетитета. Сукарно је оставио јак траг у борби за независношћу, и још значајнији у борби за проналажењем решења

мултикултуралног друштва Индонезије. Доласком Хабибија на власт 1998. године организовани су национални избори, чиме је могла бити угрожена сигурност и политичка стабилност државе. Ово је било отварање пута за акумулацију различитости и претварање исте у политичку моћ (Крстић 2007, 74). Хабиби је након ових потеза дестабилизовао земљу тиме што је омогућио сецесију Источног Тимора, када су многи Индонезјани изгубили поверење у власт и државу, док је са друге стране захваљујући националним изборима добио наклоност становништва и западних партнера.

Природа политичке власти у Индонезији захтева од политичких елита да изграде стабилне органе безбедности, јаку војску и дисциплиновану полицију, како би елиминисали оружане претње из региона који теже осамостаљивању. Политичким лидерима у Индонезији тежак је задатак постићи стабилност државе и учврстити сопствене позиције.

Индонезија мора оправдати и стећи подршку не само земаља из региона, већ и оних политичких актера који могу имати кључну улогу и утицај у Југоисточној Азији. На првом месту реч је о Кини и САД. Кина као глобална сила користи поморске путеве који контролише Индонезија, што представља изазов при проналажењу „компромиса“ са овом силом од стране националних власти државе.

Фигура председника

Најважнија политичка фигура у Индонезији јесте председник, који је шеф владе, шеф државе, главнокомандујући оружаних снага и председник главне политичке странке. Судаћи по политичком устројству власти могуће је разумети значај улоге председника који произилази из политичке културе.

Индонезија је од своје независности, у свом политичком простору увек наглашавала и неговала култ јаке личности, односно јаког председника – у борби за независност водио их је први председник Сукарно који је био чинилац конфликта са колонијалним властима и оним државама које су у Индонезији виделе прилику за експлоатисање. Сукарно је суверено владао и имао апсолутну моћ, не само у домену политике, већ и у домену војске.

Други председник Индонезије, Сухарто био је предводник војних снага и личност од ауторитета и поштовања. Сухарто је још одлучније од првог председника Индонезије успоставио апсолутну власт при томе владајући веома ауторитарно, успео је

да стабилизује земљу, да сепаратистичке снаге елиминише и да државу уведе у пут економског развоја. Његова владавина трајала је три деценије, а њен завршетак донео је нестабилност у државу. Наиме, улазак у „пост Сухартову еру” подстакао је етичке и религијске конфликте у архипелагу и донео промене у политичком курсу (Honna, 2003, 1). Чинило се да држава губи контролу над захтевима за аутономијом и независношћу територија. Овај период обележило је буђење потискиваних религијских и националних конфликта који су ескалирали. Према Хони (Honna) (2003) јасно је да су три деценије ауторитативне власти оставиле последице на друштво и да је пред новом владом тежак задатак искорењивања корупције, лошег управљања, угњетавања и неорганизованих институција које су остале иза Сухартове ере.

Улога војске у Индонезији важан је чинилац политичке културе и демократизације. Војска поред функције одбране земље има и социополитичку улогу, да промовише развој и осигура политичку стабилност (Honna 2003). Овај концепт се назива *dwifungsi*. Ова доктрина могућила је ангажовање војске на немилитарним пољима и охрабрила репресију над неистомишљеницима режима.

Тридесетогодишња владавина другог председника није погодоваларазвојудемократских вредности. Природа власти јетаква да се може окарактерисати делимично као популистичка, тежње су усмерене ка идеји да су „грађани у добрим и чврстим рукама”. Након владавине првог председника, власт је формирана тако да се председнику увећа политичка моћ одлучивања. Сваки следећи режим се налазио између политичког наслеђа ауторитативног и готово апсолутистичког владања и притисака спољних партнера у смеру промовисања и подржавања демократизације.

Разматрајући устројство власти у Индонезији, јасно је да покушавају решити могуће дестабилизирајуће факторе, на првом месту оне сепаратистичке. У Индонезији која је унитарна држава председник представља најважнији фактор стабилизације политичког система, и захваљујући снажним овлашћењима може реаговати приликом било каквог покушаја нарушавања политичке стабилности.

Власт је „скројена” узимајући у обзир све могуће проблеме које могу изазвати политичке различитости, утицај традиције и историјског наслеђа колонијализма као и начин осамостаљења, а на крају свакако и утицај глобалних политичких партнера истих држава.

ЗАКЉУЧАК

Као потенцијални одговор на питање зашто Индонезија није довољно демократизована држава понудили смо више фактора који су заједно довели до тренутног стања: географски положај из ког проистиче сецесионизам, колонијално искуство, религија и природа власти наслеђена из колонијалног периода

Утисак је да се несупех демократицазије у Индонезији од стране власти оправдава тешком колонијалном прошлoшћу, сталним оружаним покретима за самосталност, неповољним положајем, глобалном политиком, међутим поред свих ових фактора најзначајнија је неспособност институција и лидера који може бити значајан део одговора на питање зашто данас Индонезија није демократска земља. Могуће решење унутрашних проблема ове земље као и напредовања на путу демократицазије можемо тражити у децентралицазији власти, јачању региона и економском збрињавању становништва које се налази далеко од Џакарте.

Ипак и сама децентралицазија подразумева услове за свој настанак. Индонезија испуњава неке од услова, односно постојање локалних заједница, које имају засебне интересе и потребе, међутим централицазија им онемогућава финансијску независност, јер држава онемогућава остварење локалних интереса. Свака децентралицазија подразумева да локални интерес не може бити у противречности са државним интересом односно локални интереси треба подједнако да штите интересе целине и локалне јединице (Надовеза 2016). Проблем централицазије и децентралицазије, то јест односа локалних и централних власти, увек је био везан за односе моћи у држави (Надовеза 2016). Централна власт Индонезије са правом страхује да ови услови не би били испуњени у случају децентралицазије, односно да локалне власти не би имале интерес државе на првом месту. Ипак, Индонезија је земља са изразитим природним богатствима, а политичко организовање локалне самоуправе је само један спољни сегмент, комплетна испуњеност потреба становништва је у задовољавању економских и социјалних тежњи (Надовеза 2016). Испуњењем ових тежњи, тј. праведнијом расподелом потенцијално би се умириле сецесионистичке претње.

Употребом органа репресије у становништву се ствара непријатељ који сопствену државу доживљава као непријатеља, те се посеже са оружаним претњама и оснивањем покрета за самосталност, што за последицу има реакције војске које често нису примерене демократским друштвима. Такође финансирање и одржавање безбедносног система оптерећује економски и

политички систем земље, јер стални оружани конфликти изискују трошење огромних државних ресурса. Усмеравање ових ресурса на економско оснаживање становника региона у којима је изражена потреба за самосталношћу, такве жеље потенцијално умирује.

Пут ка независности био је тежак и „крвав”. Индонежански народ је био под „гуђом чизмом” још од раних векова и исламских освајача, преко холандске, енглеске, шпанске, јапанске, америчке колонијализације, до доба првог председника и оснивача независности Индонезије, Сукарна. Године окупације оставиле су траг на културу становништва. Историјски, војска је заиста заузимала централну улогу у индонежанској политици. Корени њене политичке важности леже у улози коју је имала у оружаног борби за освајање независности од холандске колонијалне владавине у годинама након Другог светског рата (Smith 2001, 93; Narimurti 1999, 75; Robinson 2001, 230 цитирано у: Webber 2005, 4). Њена улога се проширила када је Индонезија прешла са демократске на ауторитарну владу под „вођеном демократијом” председника Сукарна од 1957. до 1965. године и достигла врхунац након што је Сухарто, који је и сам био војни генерал, дошао на власт након неуспелог левичарског пуча у септембру 1965. године, стављајући Сукарна на страну и уништавање индонежанске комунистичке партије по цену чак пола милиона живота (Webber 2005).

Религија ислама, у овој секуларној држави по опредељењу, се доводи у конфликт са деловима становништва који припадају другим религијама, па тако територије на којима живи немуслиманско становништво постају потенцијални безбедносни проблеми по суверенитет и територијални интегритет Индонезије. Ислам је политички елемент државе, који прожима скоро све поре друштва и политичког система.

Уз то, ако узмемо у обзир да извештај *Freedomhouse* из 2020. године Индонезију обележава као делимично слободну државу, јер су неке локалне самоуправе дискриминисале верске мањине ограничавајући им приступ бирократским потребама, а самим тим и политичким правима и изборним могућностима (*Freedomhouse* 2021) децентрализација делује као уређење које може да умањи ове појаве, посредством успостављања регионалних администрација.

Политички клијентелизам свеприсутан је у Индонезији, а проблем сецесионизма не само да дестабилизује државу, већ често служи као манипулативно средство у тежњама глобалних сила за контролом овог региона. Зато је идеја о децентрализацији важна и унапређење политичких процеса.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Вељашевић, Милан. 1976. *Индонезија*. Београд: РАД
- Вукоичић, Јелена. 2016. „Исламизам, секуларизам, тероризам – разлози и перспективе идеолошког и политичког конфликта.“ *Политика националне безбедности* 1: 261–279. doi: <https://doi.org/10.22182/pnb.12016.12>.
- Јевтић, Мирољуб. 2009. *Политикологија религије*. Београд: Центар за проучавање религије и верску толеранције.
- Ковач, Митар. 2013. „Улога оружаних страна у изградњи националне безбедности државе.“ *Политика националне безбедности* 1: 87–108. doi: <https://doi.org/10.22182/pnb.12013.4>.
- Крстић, Зоран. 2007. *Савремени политички системи земаља Југоисточне Азије*. Београд: Службени гласник.
- Надовеза, Бранко. 2016. „Федор Никић о проблему децентрализације и локалне самоуправе.“ *Политичка ревија* 48 (2): 87–105. doi: <https://doi.org/10.22182/pr.4822016.5>.
- Обрадовић, Слободан. 1965. *Индонезија на рашкришћу*. Београд: Седма сила.
- Стојадиновић, Миша. 2009. „Од теорије социјалних конфликта до њихових решења.“ *Политичка ревија* 22 (4): 57–80. doi: <https://doi.org/10.22182/pr.2242009.4>.
- Хангтингтон, Семјуел. 2000. *Сукоб цивилизација*. Подгорица: ЦИД.
- Asemoglu, Daron, i Džeјms A., Robinson. 2014. *Zašto narodi propadaju*. Beograd: Clio.
- Bilal, Fakhar. 2015. “Mughal Dynasty of India and Patrimonial Bureaucracy.” *Journal of the Research Society of Pakistan* 52 (1): 237–246.
- CBN. 2014. “Christian Wins in World’s Most Populous Muslim Nation”. 12. april 2014. <https://www1.cbn.com/cbnnews/world/2014/december/christian-wins-in-worlds-most-populous-muslim-nation>.
- DeutscheWelle*. 2008. „Liberalno-islamskegrupacije u Indoneziji“. 29. april 2008. <https://www.dw.com/sr/liberalno-islamske-grupacije-u-indoneziji/a-3299980>.
- Freedom House*. “Freedom in the world 2020 – Indonesia.” <https://freedomhouse.org/country/indonesia/freedom-world/2020>.
- Honna, Jun. 2003. *Military Politics and Democratization in Indonesia*. London: Routledge
<https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Indonesia.pdf>.
- Na’im, Akhsan, and Hendry Syaputra. 2010. *Kewarganegaraan, SukuBangsa, agama, dan bahasasehari-hariPenduduk Indonesia*. Jakarta: BadanPusatstatistik.

- Organization of Islamic cooperation. 1974. Charter of the Islamic Conference. Adopted by the Third Islamic Conference of Foreign Ministers at Djidda. On 4th March 1972.
- Singh, Gurjit. 2020. "Islam and its role in Indonesia's foreign policy". *Observer research foundation*. <https://www.orfonline.org/expert-speak/islam-role-indonesia-foreign-policy-68410/>.
- USCIRF. 2020. "Indonesia Chapter – 2019 Annual Report, annual report 2020 – recommended for special watch list."
- Webber, Douglas. 2005. "A consolidated patrimonial democracy? Democratization in post-suharto Indonesia". *Democratization* 13 (3): 396– 420.

Marko Stanković

Faculty of Political sciences, Belgrade

Milica Škorić

Faculty of Political sciences, Belgrade

INDONESIA ON DEMOCRATIC PATH IN THE 21ST CENTURY – PROSPECTS AND CHANCES

Resume

From its independence until today, Indonesia has gone through a decades-long path of unsuccessful adoption of democratic values. The geographical position almost makes it impossible to build the foundations of statehood, due to the dangers that come from the neighboring countries, as well as those dangers that are brought by the political opponents of a united Indonesia. In addition to all the political and social differences among the people of Indonesia, religion encourages and produces differences that perhaps have the greatest impact on the daily political and legal practice of the country. Religion is one of the main reasons and pillars of the aspirations of the non-Muslim part of the population for separatism. Although the state introduced democratic institutions and built a democratic system, it did not bring the expected results, but deepened the differences and conflicts in Indonesian society. Democratization in Indonesia has failed and there is no likely chance of a favorable outcome, at least until the issues of religious and other conflicts, separatism, and economic pressures of world powers are resolved. Through the analysis of the literature and review of the situation in Indonesia, we offered potential reasons for the failure of democracy on this island, but also a solution that we see primarily in decentralization. As a possible solution to internal problems and progress on the path to democratization, we considered strengthening the region, which would strengthen the population and provide them with some kind of self-government, which would weaken independence movements and reduce the need for repressive intervention. In the long run, decentralization would improve relations within the state and appease potential separatist aspirations. If we consider the assessment that Indonesia is a partially free country, this development of the situation would definitely affect the quality of life, which is now reduced precisely because the army is marked as brutal and undemocratic in the fight against secessionists and opponents of the regime. Also, the financing and maintenance

of the security system is something that greatly burdens the economic and political system and constant armed conflicts require spending of huge state resources that can be directed to economic development instead of fighting the secessionists. Political clientelism is ubiquitous in Indonesia, and the problem of secessionism not only destabilizes the state, but often serves as a manipulative tool in the aspirations of global powers to control this region. That is why the idea of decentralization is important for the improvement of political processes.

Keywords: geopolitics, Southeast Asia, separatism, democracy, Indonesia

* Овај рад је примљен 1. августа 2021. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. новембра 2021. године.